

IN 'T TÖRFLAND

SCHETS IN 'T GRONINGER DIALECT

DOOR

MEVR. T. K. E. DE HAAS-OKKEN

SCHRIJFSTER VAN „HOPPERSVOLK”

H. H. FONGERS — UITHUIZEN

IN 'T TÖRFLAND.

'k Wil joe oet oareghaid ais vertellen, wat 'n Doornie en zien vrouw beleefd hebben, dou ze veur 'n vief en twintig joar 'n joar drei-vaier in 't törfland woont hebben.

'k Zel joe 't moar op zien Grönnegers vertellen, dunkt mie, want dat gait mie makkelk oaf, al zeg ik 't zulf.

Nou dei pastrei dei lag doar den hail stil en vredig. D'r was 'n groote toen om tou, en verders was d'r altemoal boskoazie en haideland en ook 'n beetje gruin- en bouwland.

Mensken wassen d'r hoast nait. Joa, zai wassen d'r wel, moar zai woonden zoo wied oet 'n kandër. Hier en doar ston 'n hoes of 'n hut en zoodounde leek 't ja akkeroat net, of d'r gain mensken woonden.

In Doornie's toen wassen ook appels en aander gruin goud genog, moar tweibainde struunders, dei d'r ornoares overâl al gauw op oafkomen, wassen d'r nait.

Moar vaierbainde struunders wassen d'r zoo veuls te meer. Dei kwammen nou nait zoo zeer op appels en peren oaf, moar och man, och man, dei konden aans ook wat vernailen, dat zeg 'k joe.

Twei mooie ronde bërkes, dei Moandags mit bloumen bepoot wassen, wassen Wonsdag al hailendal verruienaert.

In 't aine zat 'n hol mit jonge kenienen, en in 't ander wassen twei holen groaven.

Ol toenman gong plat op 't lief liggen, om d'r in te vuilen, en hoalde acht jonge hoaskes oet 't aine hol, in 't aander zat niks. Dei hoaskes dee he in 'n kist, hai wol heur op-saaieren, moar mis was 't, aanderdoags wassen ze altemoal vot. Hou ze d'r oet komen wassen, oet zoo'n hooge kist, binnen ze nooit wies worden. Dat toen-vernailen was nou veur Doornie spietelk en sneu, moar meer ook niks.

Moar veur zoo'n arme kerel as dei toenman was en as d'r veul meer wassen, was 't 'n hail lêlk ding.

En vangen moggen ze dat goud nait. Dat was 't jachtrecht, zooas ze der zeeden van 'n groote meneer, dei d'r hail ên van doan woonde, en moar ain of twei moal in 't joar kwam, om d'r op te schaiten. Ainmoal harren hoazen en wilde kenienen ôl-toenman zien mous a'moal opvreten. 'n Stuk of twaalf groote mousplanten har he nog overhollen, doar mos zoad van komen. Moar 'n paar doagen loater wassen d'r moar vijf meer van over, en hai har d'r aans nog 'n maanke van stainen om tou vleit.

Ol-man wis zuk gain road en zette d'r stil, 's nachts, 'n strik bie. 's Mörns zat d'r 'n dikke hoas in, moar och heden, och heden, was 't nait bedruifd? Veldwachter ston d'r ook al bie, en 't persesverboal was ja al kloar. Of ôl-man al zee, dat he gain mouszoad koopen kon en dat

dat beroerde goud hom aallens vernailde, dat dee d'r nisk aan oaf. 't Was stroopen en, mien laive, 't was stelen van meneer Boschman zien wild, zoo proatte dei kerel, en ôl-man zien bidden en smeeken hulp hom niks.

't Eerste, wat he dou dee, dat was, dat he noar Doornie gong om zien nood te kloagen.

Doornie gong noar Ofcier van rechtbank, en verachteg, hai proatte ôl-man weer lös, hai har ook gain spinweb veur mond, ken 'k joe zeggen.

Moar as dat zoo west har, den har he ook ja gain Doornie wezen kent.

Moar och, och, och, was was dei ôl-toenman bliede en 't was net of hoazen en kenienen van dei haile haikeroazie 'n schrik kregen harren. Want zai bleven te minsen van ôl-man zien vief mousstommels oaf.

Nou hai har 't boefendes ook al stoer genog. Hai har 'n luk lapke grond, moar doar om tou was 't altemoal haide, stroeken en strevellen.

Nou is haide, as 't bluit, 'n biester mooi gezicht, moar van 'n mooi gezicht wordt men ja nait zat. En op dat luk lapke grond wol niks wassen zunder mis.

En doorveur, om mis te kriegen den, har ôl-man 'n kou op stal stoan. Of in 'n hokje den ainliek, en doar kwam 't daier nooit oet, want den vol mis ja weg.

't Heurt mooi, as zo'n arme kerel te minsen nog 'n kou het, moar dat vol slim oaf. Want d'r was gain vreten veur dat daier. Hai kreeg 'n beetje heui, nou, en den wat roegte van boombloaren, 'n stuk of wat mousbloaren en zoo wat hên. En ijien veurnoamste vreten was ainliek haide.

Dat 't melkgeven nait veul te beduuden har, huif 'k nou ja vast ins nait meer zeggen. Moar dat daier wuir zoo zwak

en onneuzel, dat he 's winters nait stoan kon. Zeker woar eur, ik dou d'r niks bie.

Den moakte ôl-man zeelen aan zolder en doar kwam kou in te hangen, want stoan was 't nait, en as he aaltied lag, konden ze melk ja nait kriegen. Moar d'r was nog wat, en dat was 't aalderslimste.

Ol-man har 'n wief, zóó smereg, dat ze vast bakte, as m'n heur tegen wand aan gooide. Mit gain tang zol m'n heur aantasten, zoo smereg was ze. Ain kind harren ze, dat was al 'n groote jong.

As dei ais mit zien voader in Doornies toen kwam en Mevrau 'n proatje moakte, den zee ôl-man :

„Tou, tou, Luitje, doe most ook van dag Mevrau zeggen”.

„Nee, 'k duur nait”.

Dou jong lötten mos, mos Moeke mit, en hai har heur stief vast bie rok of bie hand. Bie geluk of bie ongeluk, lötte hai zuk vrij.

Moar dat wief! 'n Meroakel was 't, hou smerig dat dei was. Heur schoet kon allenneg wel stoan, zoo onnuur was 't, 't was d'r glad van.

En in heur koamer laggen in ain hörn eerappels en aan aander kaant zat törf. Zóó was 't aaldermakkelste, dugt heur.

Ja, ja, manluu maggen van geluk spreken, as ze 'n knap niuver wiefke hebben, want 't ken ook aans oetvallen.

Moar nou heb 'k nog hailendal nait verteld, hou biester goudkoop dat törf doar was.

Doomnie har 's 'n moal törf kregen en 's oavends kwam d'r 'n kerel, dei ook geern törf verkoopen wol. Dou he heurde, dat he te loat kwam, vruig he :

„Mag 'k wel even waiten wat Doornie d'r veur geven het ?”

En dou he wies wuir, dat Doómnie twei gulden geven har veur 't doezend baggels, ruipe he :

„Och gommees Doomnie, wat heb ie joe bedraigen loaten. Oafzeker dát is 't en niks aans. ik har joe ze geern leveren wilt veur 'n doalder de doezend”.

Moar d'r wassen ook ja aander mensken, dat 's ja van zulf, en doar zel 'k joe ook nog 'n beetje van vertellen.

Doomnie en Mevrau kwammen 's 'n moal bie 'n boer. Joa-oa, dat was nait zoo'n boer as d'r op 't Hoogeland en zoo wonen. 't Ain paste doar bie 't aander en aallens paste bie dei arme grond. Moar Doomnie's kwammen den ja bie Toenhofsvolk.

Dou ze hoeshollen en kinder zoo wat bie langs proat harren, vruig Mevrau ook noar boerderij en zoo :

„Och Mevrau”, zee vrou Toenhof „dat scheelt aans zoo veul nait moar ons ôl-mot het 'n bigtje te veul kregen”. Mevrouw was slim verwonderd, want zai docht, dat d'r — benoam bie 'n boer — nait gauw te veul kwam, as 't teminsen wat gouds was, en dat was 'n bigtje toch ook zeker.

„Ie begriepen mie nait” zee vrou Toenhof. „Dat zit zoo Mevrau! Ol mot het 'n big te veur, moar as ie laiver zeggen willen, dat he 'n tit te min het, komt 't op 't aigenste oet”.

Mevrau was d'r nou ja achter, en vruig wat dat aine lutje bigtje nou mos, verhongern dat kon toch nait best.

„O! gommees nee, dát veur gain geld” zee 't wief. „Moar ik heb 't al veur 'n kander. Kiek ais hier, ons jongtje, ons lutje Harm, dei is groot genug, en ik heb 'n haile bult borst, en 't zwientje ken fiks zoegen, en nou bin wie ja altemoal mit 'n kander hulpen. Want luj-jong ken d'r best oaf”.

't Wief wuir kant helleg, dou Mevrau zee, dat ze 't vreeselk

von om mit 'n big op schoot te zitten, laot stoan den nog

Doomnie kwam 's 'n moal bie 'n man, dei allennig op zoo'n luk steeke woonde.

„'k Wol dat Doornie ais 'n piepke bie mie smooken wol”, zee dei man. „Kiek, hier heb 'k hom, 'k smook d'r zulf aaltiek oet en 'k heb ook 'n puut vol tebak, 't spul is hailendal veur 'n kander. Moar och och, man mainde 't ja best, moar wat har he in handen? 'n Piep mit'n dikke natte dont van lappen d'r bovenaan 't en omtou. Dou he zag, dat Doornie wat onrustig op stoul hen en weer begunde te schöntjen zee he:

„Zoo'n kwast is zoo zacht in mond Doornie, steekt hom nou moar gauw aan”.

Doomnie zee, dat hom 't net in 't zin kwam, dat he dei soort van tebak nait smooken kon, doar wuir hai aaltied benauwd van. Moar omdat he toch zoo geern smooken mog, wol he den ain van zien aigen segoaren opsteken, den kon man zien piep ja zulf hollen en zoo gong 't ook aan.

Moar Doornie kon d'r aaltied nait zoo makkelk veur weg komen.

Hai kwam ook 's 'n moal in 'n hut op haide.

„Wat bin 'k doar ja bliede om”, zee dei vrou, dei allennig in hoes was. „Mien man is vot om spurrie te zaaien. Moar wat zol mie 't nou aanstoan, as ie 'n kop vol „koffie bie mie drinken wollen”.

Doomnie zee, dat he dat wel geern hebben wol, omdat he zoo'n ên loopen har over haide, en dôrst kregen har.

„Joa” zee vrou Put „wie zain joe wel gauw's over haide loopen, ook nog wel, as 't al duuster wordt.” Doornie keek hail verwonderd en vruig, waarom dat dat nait goud was.

Vrou Put begunde weer, „nou” zee ze „ie waiten nog

van niks, Doornie, as ie nait waiten, dat 't benoam 's oavends in duustern op haide zoo spoukt. En benoam, as joe den eerst 'n ôld wief tegenkomen is, en dát is joe verleden week overkomen. Wie wissen aanderdoags nait, wat wie heurden, dat ie levendig weerom komen wassen.

Moar 't wouter was onder 't proaten begunt te koken en och, och, och!

D'r kwam 'n puutje mit kôffieboonen oet kast en 'n bakstain. Vrou Put trok heur muts van kop oaf, die doar 'n handje vol kôffieboonen in, en sluig ze mit stain stukkend, zoo fien as zai ze zoo kriegen kon.

Doomnie begunde al hoast te speien, moar of he hoog sprong of leeg, hai mos d'r ja wel 'n kopke vol van opdrinken.

En nou huif ie nait denken dat ik aan 't foabelen roakt bin, 't is allemoal eerlieks waar gebeurd eurt. Doar ken ie driest op aan Moar 'k zel joe nog meer vertellen.

Mevrau kwam 's 'n moal in loopen bie noabers, dei 'n lutje van 'n week of drei harren. Nou en dei vrou dei was dou aan 't deel aanvegen, en heur pôtje lag in waig, moar 't reerde zoo hard as 't moar kon.

Mevrau vruig of 't kind wat scheelde.

Och nee zee 't wief, hai is zoo zond as wat. Moar hai het zien lör oet 't mondje verloren, en 't is al 'n zetje leden. Nou is dei ook dreug worden, as Mevrau dei nou even in mond hollen wil, dat he wat nat wordt van spei, en hou den 't lutje weer in 't mondje dut, den is hai weer stil en ik heb 't deel aanvegen den ook doan, den goan wie bie 'n kander zitten te proaten. Op toafel ston 'n spouk kom vol schoon wouter zoo as 't leek. Mevrau vruig of dat schoon wouter was, en dou stak ze doar 't pôtje zien lör even in, en gaf hom 't lutje weer in mond.

D'r over proaten dat zuks zoo verkeerd is veur kinder, dat ze aaltied wat in mond hebben, dat hulp niks.

Moar, och och wat kwam d'r wat over dat instippen in 't woater. Dat was veul te rei, as d'r nou nog 'n rezien in zat, den har 't niks west.

Moar zai har d'r twaibakkrömmels mit sukker in en dat smolt ja op slag weg as 't in 't woater kwam en sukker was zoo duur en zai harren nou net kroamtied achter rug, en dat har ook zoo'n bult kost.

Moar dou ze 'n kwartje kreeg om sukker veur te koopen, was 't altemoal weer best. Dou ston 't d'r veur luj-jong braid veur.

'n Ander moal kwam Mevrau 's bie luu, en zee tegen ain van de groote wfchter, dat ze heurt har dat ze trauwen zol en dat ze heur doar mit filsetaiern wol.

„Godjes doagen zee 't wicht wait ie dat al mevrau, den het bakker's knecht mie verklapt, ans ken 't nooit wezen”.

En begriecht nou 's aan dou ston 't wicht al onder geboden.

Zai har niks, ze kreeg van heur ôlders vaier zak eerappels mit en 'n beetje törf. Dei jong har 'n beetje, want hai har hom verkôft veur rampelsant, dat kon destieds ja nog.

En veur dat geld dat he doar van over har, bauwden ze zuk 'n hut van plaggen mit 'n pannen dak d'r over, en ze kôften er 'n luk beetje hoesg'road. Van laiverloa kon d'r den ja wel wat meer komen dugt heur.

Moar nou hol'k eerst op, loater vertel 'k joe ligtschain nog wel 's weer wat.

Bij den Uitgever dezes zijn mede verschenen in het Groninger dialect :

„HOPPERSVOLK”

door Mevr. T. K. E. DE HAAS—OKKEN
met een voorwoord van Dr. G. W. S. LINGBEEK

Prijs in keurig omslag f 1.90. — Gecartonneerd f 2.00.
In prachtband f 2.40.

Vereerd met de intekening van H. M. de Koningin.

„MIT ONZ' LEUJONGS NOAR STAD TOU”

door B. H. DE GRAAFF (GEERT BLAS)
Schrijver van „Oet Klaiwerd”, enz.
Fraai geïllustreerd door ALB. HAHN

Prijs f 0.90.

Bovenstaande werken zijn **zeer gunstig** beoordeeld en worden franco verzonden na ontvangst van postwissel.